

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินชีวิต และคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ เกษตรกรทั้งหมด จำนวน 6 หมู่ ในหมู่ที่ 1 บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 247 ราย

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้มาจากการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Random Sampling เป็นจำนวนทั้งสิ้น 153 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลปัจจัยทางด้านส่วนบุคคล 2) ข้อมูลปัจจัยด้านการดำเนินชีวิต 3) ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิต และ 4) ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ได้แก่การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะด้านส่วนบุคคลของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านหนองมะจับส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.9 เป็นเพศชาย โดยมีอายุเฉลี่ย 52 ปี ร้อยละ 100 มีสถานภาพสมรส และมีระดับการศึกษาสูงสุดคือ ชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 78.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน และทำนาเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 86.9 โดยมีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 25,411.11 บาทต่อปี มีอาชีพรองในการทำสวน ร้อยละ 89.5 มีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 39,574.17 บาทต่อปี และส่วนใหญ่เกษตรกรมีรายได้รวมในครัวเรือนเฉลี่ย 69,433.33 บาทต่อปี

2. การดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ พบว่า หลังจากที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรมีการจัดการและใช้พื้นที่ในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 99.3 และมีการผลิตพืชผลทางการเกษตรเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริโภคในครัวเรือนถ้าเหลือจึงจะขาย ร้อยละ 98.0 ด้านลักษณะการผลิตผลผลิตทางการเกษตร พื้นที่โดยส่วนใหญ่เกษตรกรใช้ไปกับการปลูกกระเทียม ร้อยละ 54.2 เนื่องจากอยู่ในฤดูที่เหมาะสมกับการปลูกกระเทียม เกษตรกรทั้งหมด ร้อยละ 100ทราบเรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจากสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเกษตรกรในแต่ละครัวเรือนจะมีโทรทัศน์ไว้ในบ้านเพื่อเป็นแหล่งข่าวสารและการบันเทิง และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยข้อที่ตอบถูกมากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตร โดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการงดใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยควบคุมพืชและแมลงในการผลิต เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี ร้อยละ 100 ส่วนข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตรโดยปลูกพืชอย่างเดียว และเลี้ยงสัตว์อย่างเดียว เพื่อให้มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี ร้อยละ 13.1 เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.63 มีความพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.60 เกษตรกรมีความภาคภูมิใจหลังใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.97 เกษตรกรมีความเต็มใจด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 100 โดยตัวเกษตรกรเองที่มีบทบาทในการตัดสินใจในการเลือกการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหน่วยงานจากทางภาครัฐมีส่วนในการสนับสนุนในการตัดสินใจเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.5 ในด้าน

การจับจ่ายใช้สอย (ด้านค่าใช้จ่าย) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจับจ่ายใช้สอยในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.31 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ทุนตนเองในการลงทุนทำการเกษตร ร้อยละ 51.3 และมีการทำบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 93.5 มีรายได้พอต่อรายจ่าย ร้อยละ 99.3 เกษตรกรมีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 99.3 และมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินประจำเดือนของครอบครัว ร้อยละ 99.3

3. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีสุขภาพกายอยู่ในระดับดีมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.73 เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ รวมทั้งบริโภคอาหารที่ถูกหลักอนามัย และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 98.7 มีสุขภาพจิตที่เป็นปกติ

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยทางผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน พบว่า ในขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ลักษณะการดำเนินชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีตัวแปร 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ 1) รายได้ครัวเรือนรวมทั้งหมดต่อปี 2) แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในขั้นตอนที่ 1 จะแสดงให้เห็นว่ารายได้รวมทั้งหมดต่อปีสูงขึ้น มีแนวโน้มที่จะทำให้ลักษณะการดำเนินชีวิตของเกษตรกรประสบผลสำเร็จได้ยากเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในลักษณะการดำเนินชีวิตในเชิงลบ และการที่เกษตรกรมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นเพียงใดยิ่งจะส่งผลให้ลักษณะการดำเนินชีวิตของเกษตรกรดีขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากตัวแปรแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามลักษณะการดำเนินชีวิต ขั้นตอนที่ 2 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลรวมกับลักษณะการดำเนินชีวิต (ในภาพรวม) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีตัวแปร 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ระดับการศึกษาสูงสุด 2) ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง 3) ลักษณะการดำเนินชีวิต (ในภาพรวม) ซึ่งในขั้นตอนที่ 2 จะแสดงให้เห็นว่าการที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงที่ดี เนื่องจากระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ แต่ในทางตรงกันข้ามการที่เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรกรมีลักษณะการดำเนินชีวิต (ในภาพรวม) ที่ดีขึ้นจะสามารถทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้นตามไปด้วย และขั้นตอนที่ 3 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลรวมกับลักษณะการดำเนินชีวิต (ทุกตัวแปร) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีตัวแปร 6 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ระดับการศึกษาสูงสุด 2) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง 3) ลักษณะการผลิตผลิตผลทางการเกษตร 4) ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง 5) การจับจ่ายใช้สอย และ 6) การออม เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพนั้นเกษตรกรจะมีการผลิตเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน ถ้าเหลือจึงจะขาย มีความตระหนักและมีการตรึกรองสำรวจตนเองก่อนที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และกิจกรรมการเกษตร เกษตรกรมีการพิจารณาทบทวนถึงสภาวะความจำเป็นและของฟุ่มเฟือย ประกอบการพิจารณาในการจับจ่ายใช้สอย และเกษตรกรมีการออมทรัพย์ของตนเอง โดยมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์สัจจะขึ้น เพื่อเกษตรกรจะได้มีเงินเพียงพอในด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆ เมื่อคราวจำเป็น ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยง

5. การพิสูจน์สมมุติฐาน

จากผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่) โดยวิธีการวิเคราะห์หาค่าถ้อยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวแปร ในสมการที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปร จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในการดำเนินชีวิตบางประการของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน โดยสรุป คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ (ร้อยละ 18.36) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในเรื่องราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เนื่องจากในปัจจุบันต้นทุนในการทำการเกษตรสูงขึ้นแต่กลับได้รับผลตอบแทนไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังมีเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรขาดเงื่อนไขในด้านความรู้ ไม่มีความรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการใช้สารเคมีแต่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตและยังมีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาด้านการศึกษา และการเรียนรู้ (ร้อยละ 13.77) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตรในการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างถูกวิธี เนื่องจากหมู่บ้านหนองมะจับเป็นหมู่บ้านที่มีการทำการเกษตรมาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน และมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือ จะมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และเมื่อมีปัญหาเรื่อง โรคพืช และแมลงศัตรูพืชก็จะทำให้แปลงพืชของเกษตรกรได้รับความเสียหาย ซึ่งในที่จริงแล้วปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นที่การจัดการที่คืนใช้ที่ดินให้คุ้มค่า และเน้นการปลูกพืชที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกันเพื่อเป็นการป้องกัน โรคพืชและแมลงศัตรูพืชที่มารบกวนได้ ซึ่งเกษตรกรยังขาดเงื่อนไขในด้านความรู้พอสมควร และยังขาดความพอประมาณอยู่บ้าง สังเกตได้จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อหวังให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากจึงต้องได้รับการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรเพื่อนำไปสู่การมีเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ดีจากการทำการเกษตรของเกษตรกร ปัญหาด้านสาธารณสุข (ร้อยละ 6.12) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องการการรักษาพยาบาลในรูปแบบที่รวดเร็วโดยแพทย์ และสถานพยาบาลที่มีความพร้อมและความเชี่ยวชาญที่มากกว่าในที่นี้คือ เกษตรกรมีความต้องการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากกว่าสถานพยาบาลที่อื่น โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริงแล้วการเข้ารับการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าค่าใช้จ่ายใดๆนั้นเกษตรกรจะต้องเข้ารับบริการจากหน่วยงานของทางภาครัฐในหน่วยงานขั้นพื้นฐานก่อน แล้วจึงจะส่งต่อไปยังสถานพยาบาลที่มีความพร้อมทั้งแพทย์และเครื่องมือในการรักษาที่อาจจะซ้ำเกินไปสำหรับการรักษา ซึ่งอาการเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่ห้ามกันไม่ได้ แต่ก็สามารถป้องกันได้บ้าง โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาช่วยในการดำเนินชีวิต คือ ความพอประมาณในการใช้สารเคมีไม่ควรหวังปริมาณผลผลิตให้มากจนเกินไป จนต้องเพิ่มปริมาณสารเคมี จนอาจจะก่อให้เกิดอาการเป็นพิษจากสารเคมี และความมีเหตุผล เกษตรกรควร

มีเหตุผลในการพิจารณาการใช้สารเคมี ไม่ใช่บ่ยเกินไปเพื่อหวังเพียงให้ผลผลิตที่ออกมาให้สวยงามเพียงอย่างเดียว จนเป็นผลเสียต่อสุขภาพ(ไม่มีภูมิคุ้มกัน) ซึ่งเกษตรกรพิจารณาจากสิ่งนี้ได้ จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีขึ้นได้ และพร้อมที่จะนำไปสู่การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 4.59) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในปริมาณที่มาก จึงทำให้เกษตรกรได้รับผลข้างเคียงจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร และเกิดการตกค้างของสารเคมีในแปลงเกษตร ซึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมี อาทิเช่น ไม่ทราบปริมาณที่เหมาะสมในการใช้สารเคมีว่าควรใช้ในปริมาณเท่าใดต่อแปลง ปลูกพืชในแต่ละแปลง และนอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้คำแนะนำเพื่อให้เกษตรกรเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพอย่างจริงจัง ในด้านปัญหาสังคมและวัฒนธรรม (ร้อยละ 3.06) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังมีปัญหาในเรื่องยาเสพติด ประเภทสุรา และบุหรี่ เนื่องจากเกษตรกรยังมีการใช้จ่ายเงินไปกับการซื้อสุราและบุหรืมาบริโภคก่อให้เกิดสุขภาพร่างกายที่ย่ำแย่ และทำให้เกิดปัญหาเรื่องหนี้สินตามมา โดยปัญหาของเกษตรกรในด้านนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรยังขาดความมีเหตุผลในการบริโภค ขาดความพอประมาณในการบริโภค และไม่มีภูมิคุ้มกันในตนเองที่จะกันตนเองออกจากสิ่งเหล่านี้ได้จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องหนี้สินขึ้น

ทั้งนี้เกษตรกรเสนอแนะว่าการที่เกษตรกรในหมู่บ้านจะดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นในหมู่บ้านนั้นจะต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา และต้องมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งพร้อมที่จะเสียสละเวลาทุกครั้งเมื่อลูกบ้านในหมู่บ้านมีปัญหาโดยมีการจัดการประชุมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือนเพื่อเป็นการถามสารทุกข์สุขดิบของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นประจำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร และคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่ามีปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยเฉลี่ยมีการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.16) จากการศึกษายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ 2 ตัว ได้แก่ รายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปี และแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) รายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปี

รายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า เกษตรกรที่มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่สูงขึ้นจะมีแนวโน้มของคะแนนการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลดลงกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มียาได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำมักจะเป็นผู้ที่มีปัญหาในด้านเศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว

2) แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จำนวนแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรได้รับมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่รับความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้หลายแหล่ง จะมีค่าคะแนนการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าเกษตรกรที่ได้รับความรู้จำนวนน้อยแหล่งกว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ (Correlation matrix) จากตารางที่ 32 จะเห็นได้ว่า จำนวนแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอายุของเกษตรกร ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครอบครัว และจำนวนแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการทำการเกษตร การที่เกษตรกรที่มีอายุน้อย ระดับการศึกษาที่ต่ำ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่น้อย และมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการทำการเกษตรน้อยแหล่ง จะดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับแหล่งความรู้จำนวนน้อยแหล่งกว่า อาจเป็นเพราะผู้ที่มีอายุน้อยกว่า การศึกษาที่ต่ำกว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่น้อย และมีจำนวนแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการ

ทำการเกษตรที่น้อยกว่ารู้สึกว่าคุณเองนั้นมีความดีศรีอ่อน และเพื่อให้ตนเองมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 89.58) เมื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ 6 ตัว ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกร ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพ ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง การจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) และการออม ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลดน้อยลงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ตามตารางที่ 38 พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปี มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีแนวโน้มที่จะไม่สนใจแสวงหาความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยมักจะเป็นผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพที่ไม่เป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้ที่ไม่ค่อยตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นผู้ที่มีการจับจ่ายใช้สอยที่ฟุ่มเฟือย ดังนั้นจึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ใช้อธิบายได้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามักจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำ

2) ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ของเกษตรกรในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีระดับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงขึ้นนั้นจะเป็นผู้ที่มีค่าคะแนนคุณภาพ

ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต่ำกว่า เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 38 พบว่าระดับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงว่า ผู้ที่มีความรู้สูงจะเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะเสาะแสวงหาความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้หลายๆแหล่ง และผู้ที่รับความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากหลายแหล่งมักจะเป็นผู้ที่จะมีการปฏิบัติมากกว่าผู้ที่รับความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากน้อยแหล่งกว่า ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงน่าจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้เรื่องการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) วัตถุประสงค์ของการผลิตและประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการผลิตและประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการผลิตและประกอบอาชีพตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต่ำกว่าผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการผลิตและประกอบอาชีพที่ไม่เป็นไปตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาตารางที่ 38 พบว่า วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอายุ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการทำการเกษตร และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการแปลงในการใช้พื้นที่ในการเกษตร ดังนั้นอาจเป็นไปได้ที่ว่าผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการผลิตและประกอบอาชีพตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงมักจะเป็นผู้ที่มีอายุน้อย มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการทำการเกษตรน้อย และมีการจัดการแปลงในการใช้พื้นที่ในการเกษตรที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้มีการจัดการแปลงในการใช้พื้นที่ในการทำการเกษตรในการดำเนินชีวิตไม่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงน่าจะเป็นผลทำให้มีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่ดีเท่าผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินและประกอบอาชีพที่ไม่ตรงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นเพียงใดจะมีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงกว่าผู้ที่มีความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงที่น้อยกว่า เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 38 พบว่า ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงว่า ผู้ที่มีความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงมักจะเป็นผู้ที่ชวนขวนขวายหาความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากจำนวนแหล่งความรู้หลายแหล่ง และเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นเกษตรกรดังกล่าวจึงน่าจะมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง

5) การจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

การจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีการจับจ่ายใช้สอยที่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะมีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่มีการจับจ่ายใช้สอยที่ไม่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 38 พบว่า การจับจ่ายใช้สอยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการศึกษาสูงสุด และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปี แสดงว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำ และมีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำจะเป็นผู้ที่มีการจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ที่ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงและมีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่สูง ดังนั้น คนเหล่านี้จึงน่าจะมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่มีการจับจ่ายใช้สอยที่ไม่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6) การออม

การออมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า ผู้ที่มีการออมจะเป็นผู้ที่มีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการออม เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 38 พบว่า การออมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการจับจ่ายใช้สอย (ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง) แสดงว่า ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สูง และมีการจับจ่ายใช้สอยที่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะเป็นผู้ที่มีการออมที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจับจ่ายใช้สอยที่ไม่เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น คนเหล่านี้จึงน่าจะมีคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการออม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ที่มีการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มักจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้นตามไปด้วย แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ยังมีเกษตรกรบางรายที่ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูง และมีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่สูงจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทุกรายตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และควรเข้ามาสนับสนุนเกษตรกรในการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นในการการสร้างความรู้ความเข้าใจนั้นหน่วยงานดังกล่าวควรมีการยกตัวอย่างเกษตรกรบางรายว่าถึงแม้เกษตรกรจะมีการศึกษาที่ต่ำ มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีที่ต่ำ ก็สามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้นได้ ถ้าเกษตรกรนั้นปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ให้ครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมากขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะในการทำ การวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวชี้วัดในเรื่องของความพอเพียงของเกษตรกรในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีตัวแปรใดบ้างที่จะสามารถชี้วัดถึงความพอเพียงของเกษตรกร และเกษตรกรมีความพอเพียงอยู่ในระดับใดถึงจะเรียกว่าเกษตรกรรายนั้นมีความพอเพียง
2. ควรมีการดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในประเด็นอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อพื้นที่ภายใต้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากเหตุการณ์สภาพสังคมในปัจจุบันนั้นสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน โดยยังไม่มีผู้วิจัยใดที่ทำการวิจัยในด้านนี้
3. ควรศึกษาการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ข้างเคียงของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัย และเพื่อนำไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนต่อไป